

УДК 81'27:811.162.4(437.6-87)

СЛОВАЦЬКА МОВА В КОНТАКТІ З ІНШИМИ МОВАМИ

Юрій ВАНЬКО

Університет Костянтина Філософа в Німрі
вул. Штефаніка, 67, Німра (Словаччина), 94974, e-mail: jvanko@ukf.sk
Кафедра словацької мови

У статті розглядаються декотрі особливості контакту словацької мови з іншими мовами як у самій Словаччині, так і поза її межами. Під поняттям *мовний контакт* розуміється взаємодія двох або більше мов, зазвичай зумовлена територіальним сусідством.

Ключові слова: мовний контакт, інтра-територіальний контакт, екстра-територіальний контакт, словацька мова, чеська мова, мови етнічних меншин.

Терміном *мовний контакт* позначається взаємодія двох чи більше мов (мовних варіантів), яка здійснюється або на колективному рівні (на рівні мовного суспільства), або на рівні індивідуальних мовців. Явища мовного контакту, пов'язані з рівнем мовного суспільства, вивчає соціолінгвістика, а явища мовного контакту, зв'язані з індивідуальними мовцями, досліджує психолінгвістика. Типовим проявом мовного контакту на рівні як мовного суспільства, так і індивідуальних мовців є білінгвізм.

Словацьке мовознавство значну увагу приділяє дослідженню явищ мовного контакту на рівні мовного суспільства, причому в центрі лінгвістичних інтересів вже традиційно перебуває питання словацько-чеських мовних контактів¹.

Мета пропонованої статті, крім стислого загального огляду проблематики словацько-іншомовних контактів – детальніше розглянути декотрі явища контакту словацької мови з мовою східнославацьких українців/русинів, а також декотрі особливості контакту словацької мови з чеською, що може бути цікавим для українського адресата, особливо щодо певною мірою аналогічного контакту української мови з російською.

Як відомо, певна мова може бути в контакті з іншою мовою або з іншими мовами як в одній державі, так і поза її межами. У словацькій державі (Словацькій республіці) словацька мова контактує з чеською, угорською, українською, ромською, меншою мірою з деякими іншими мовами. Крім того, словацька мова стикається з мовами, які вживаються

за межами Словаччини, передовсім англійською, німецькою, а також чеською. З огляду на це, розрізняємо два види контактів: *інтра-територіальний* та *екстра-територіальний*. Інтра-територіальний контакт – це, по суті, взаємодія словацької мови як домінуючої з мовами етнічних меншин, які проживають у Словаччині. Обидва види контактів можуть взаємно переплітатися. Так, контакти з чеською, угорською, а також з українською, німецькою та польською мовами можуть бути як інтра-територіальними, так й

¹ Див. огляд питань контактів словацької мови, зокрема, у збірниках: Sociolingvistika Slovaca. 1. Sociolingvistické aspekty výskumu súčasnej slovenčiny / Zostavovatelia S. Ondrejovič–M. Šimková. Bratislava, 1995; Sociolingvistika Slovaca. 4. Slovenčina v konfliktoch a kontaktoch s inými jazykmi/ editor S. Ondrejovič. Bratislava, 1999.

екстратериторіальними. Характер контактів і взаємовідносин словацької мови зі згаданими мовами тісно пов'язаний з історією носіїв цих мов. Тому інтенсивність та мовна реалізація цих контактів на словацькій мовній території в минулому і тепер були і залишаються різними (порівн., наприклад, словацько-чеські, словацько-угорські, словацько-німецькі, словацько-польські, словацько-українські, словацько-англійські мовні взаємовідносини).

Щодо давніших етапів розвитку словацької мови (йдеться про період перед кодифікацією словацької літературної мови Антона Бернолака в 1787 р.), то найбільший вплив на її розвиток мали контакти з латинською та чеською мовами. Латинська мова на території Словаччини, яка належала до Угорського королівства, з X ст. вживалася не тільки в літургії – вона була також офіційною мовою угорської королівської канцелярії, мовою релігійної та художньої літератури. Таке письменство згодом стало основою, джерелом і зразком для літератури, написаної мовою словацького етносу. І все ж функції латинської мови були дуже обмежені, оскільки вона служила потребам тих вищих верств, які вона репрезентувала – великим землевласникам, церковним ієрархам і королю. На етапі становлення словацька нація з XV ст. обрала своїм репрезентантом чеську мову. У зв'язку з лютеранською реформацією її вживання вже в XVI ст. поширюється функціонально і кількісно. Чеська мова стала представником літературної мови для культових потреб словацьких євангеліків. З XVI ст. у чеську мову проникає багато словакізмів; поряд з чеською мовою письмовою та друкованою поступово формуються так звані “культурна західнославацька” та “культурна середньословацька” мови – як усна/розмовна і письмова форми наддіалектних мовних формацій².

Багато письмових пам'яток з XVI–XVIII ст. у Східній Словаччині написано польською мовою або словацькою мовою з полонізмами (поряд з чеськими мовними елементами)³. Щодо українських запозичень, то їх у ділових документах з цього періоду мало, хоча даних про український етнічний елемент у Словаччині багато. До них належать, передусім, імена українських переселенців, що проживали в сільській місцевості⁴.

З лінгвогеографічної точки зору, а також з погляду етнічної структури Словаччини, для словацької мови в інтра-територіальних та екстратериторіальних межах характерний контакт зі слов'янськими та неслов'янськими мовами. На сході словацька мовна територія межує з українською мовою, тобто зі східнослов'янською мовою, на півночі та на заході – з двома західнослов'янськими мовами – польською та чеською, на південному заході словацька мова є сусідкою німецької мовної території (Австрія), а на півдні – угорської.

Східну мовну межу, яка торкається української мовної території, характеризує довготривалий контакт східнославацьких та українських діалектів. Цей контакт зумовлений передовсім наявністю українського, або русинського, населення, яке проживає на північному сході Словаччини з часів так званої волоської колонізації (приблизно з XIV ст., найбільш активне переселення русинів припадає на XVI ст.). За переписом населення з 2001 р., 24 201 громадянин Словаччини ідентифікують себе як русини, а 10 814 – українці, хоч кількість тих, хто володіє русинським/українським діалектом, значно більша. Для приблизного встановлення кількості громадян Словаччини – українців або русинів за походженням – показовим є той факт, що 219 831 громадянин Словаччини визнає себе належним до греко-католицького віросповідання, а 50 683 – до православного. І хоч між ними є й словаки, все ж кількість етнічних русинів/українців між греко-католиками та православними в Словаччині, без сумніву, переважає.

Як відомо, одним із проявів мовних контактів, крім білінгвізму, є мовна інтерференція, тобто взаємні впливи, що їх зазнають мови, котрі перебувають у контакті. Ці явища

² Pauliny E. *Dejiny spisovnej slovenčiny*. I. Bratislava, 1966. S.60–74.

³ Doruľa J. *Slováci v dejinách jazykových vzťahov*. Bratislava, 1977. S.47–54.

⁴ *Ibid.* S.105.

стали предметом дослідження контактної лінгвістики, яка вважається частиною контрастивної лінгвістики.

Щодо контактів словацької мови з українською (за посередництва українських, або русинських, діалектів), то в сучасній словацькій літературній мові майже нема слідів контакту з українською мовою або з українськими діалектами на території Східної Словаччини. Суттєве уточнення: якщо словацьку літературну мову вживають українці/ русини, що живуть у Східній Словаччині, то в їхній мові відчувається вплив української мови, а точніше, місцевих українських діалектів – йдеться, наприклад, про втрату подовження голосних, тверду вимову складів *de, te, ne, le*, неправильну вимову словацьких дифтонгів тощо; спостерігаються також морфологічні впливи української мовної провенієнції, наприклад *na knihách – na stoloch*: слов. *na knihách – na stoloch*.

З іншого боку, в мові/діалектах українців/русинів Східної Словаччини чимало словакізмів у всіх сферах мовної структури, передовсім у лексиці. Особливо багато їх потрапило до розмовної мови східнославацьких українців/русинів у другій половині ХХ ст., тобто в період найбільшого індустріального, соціально-економічного і культурного розвитку Словаччини. При цьому важливу посередницьку роль у процесі словакізації лексики східнославацьких українців/русинів відіграють, зокрема, засоби масової комунікації. З цими явищами пов'язана міграція східнославацьких українців/русинів за працю в економічно більш розвинуті області Словаччини, тобто в чисто словацьке мовне середовище. Всі згадані фактори очолює багатовікий контакт східнославацьких українців/русинів зі словацькою мовою, особливо активний в умовах бурхливого розвитку засобів масової комунікації і їх впливу на мову. З огляду на тривалий контакт східнославацьких українців/ русинів зі словацькою мовою та східнославацькими діалектами, суттєвою у даній ситуації є відірваність східнославацьких українців/русинів від українського мовного і загалом національного масиву.⁵

Діалектне мовлення українців/русинів Східної Словаччини поповнюється цілим рядом слів зі словацької мови, семантика яких пов'язана з адміністративною сферою, економікою, політикою, спортом, медициною, стилем життя тощо. Усі ці запозичення пристосовуються до фонетичних та морфологічних норм їхнього діалекту, наприклад: слов. *vlak* – русинська діалектна форма (далі скорочення “русин”) *vlak* : порівн. укр. *поїзд*; подібно також слов. *osobný vlak, nákladný vlak, rýchlik* – русин. *особный vlak, накладный vlak, рихлик*, порівн. укр. еквіваленти *пасажи́рський поїзд, товарний/вантажний поїзд, швидкий/кур'єрський поїзд* (українці/русини Східної Словаччини, які не вивчали української мови, цих слів не знають); подібно слов. *občiansky preukaz* – русин. *обчанський преуказ* : укр. *паспорт*, слов. *vodičský preukaz*, русин. *водицький преуказ* : укр. *права водія*, слов. *daňový úrad* – русин. *даньовый уряд* : укр. *відділення збору податків...*; слов. *sako* – русин. *сако*, укр. *піджак*, слов. *obliekať sa* – русин. *облікатися/са* : укр. *одягатися*, слов. *drogéria* – русин. *дрогерия* : укр. *аптека́рський магази́н*, слов. *dvanástka (pivo)* – русин. *дванаццка* : укр. *дванадцятиградусне пиво*, слов. *jedenástka* – русин. *еденаццка* : укр. *одинадцятиметровий штрафний удар*, слов. *plúca* – русин. *плюца* : укр. *легені...*

Такий процес запозичення й адаптації словацької лексики до мовлення східнославацьких українців/русинів поширюється і на сферу синтаксису : згадані лексеми переходять до мови українців/русинів у складі цілих конструкцій, наприклад, слов. *nastúpiť do vlaku* – русин. *наступити до влаку* : укр. *сісти у поїзд*, слов. *vystúpiť z vlaku* – русин. *выступити з влаку* : укр. *вийти з поїзда*, слов. *zmeškať vlak* – русин. *змежкати влак* : укр. *не встигнути на поїзд* тощо.

Тут треба нагадати, що українці/русини Східної Словаччини двомовні в тому сенсі, що крім свого діалекту як найбільш поширеної форми взаємного спілкування вони володіють словацькою літературною мовою, яку вживають у комунікації зі словаками.⁶

⁵ Штець М. Українська мова в Словаччині. Prešov, 1996. S.135.

⁶ Штець М. Українська мова в Словаччині. С.105–115. Див. також Vaňko J. Súčasná slovenčina z ekolingvistického hľadiska // Otázky jazykovej kultúry. Nitra, 2004. S.77–99.

Найбільш інтенсивні мовні, культурні та економічні зв'язки словацької мови були і є на заході з чеською мовною територією. Вони були живими і всупереч тисячолітньому чесько-угорському, а пізніше австрійсько-угорському політичному розмежуванню. В історії словацько-чеських мовних контактів найбільш вагомим є функціонування чеської мови як літературної мови словаків у XV–XVIII ст., а також як літургійної мови словацьких євангеліків до XIX ст. Після проголошення Чехословацької республіки 28 жовтня 1918 р. обидві мови були задекларовані як державні, але позиція словацької мови як державної та офіційної мови посилилась у новій ЧСР після 1945 р., зокрема у зв'язку з федералізацією ЧССР у 1968 р. Після утворення Словацької республіки 1 січня 1993 р. позиція чеської мови в Словаччині різко змінилася: якщо до 1993 р. вона мала тут статус державної або офіційної мови (поряд зі словацькою мовою чеська мова на загальнодержавному рівні вживалась у законодавстві, судочинстві, в армії тощо; крім того, на узгоджених засадах чеська мова паралельно зі словацькою використовувалась у передачах радіо й телебачення, як навчальний предмет у словацьких школах; таку ж позицію мала словацька мова в Чехії), то в умовах самостійної словацької держави чеська мова стала мовою чеської національної меншини в Словаччині. Після розпаду чехо-словацької федерації та становлення двох самостійних держав – Словацької республіки та Чеської республіки – безпосередній контакт словацької та чеської мов послабшав, але остаточно не зник. Передовсім, залишилися сімейні узи, дружні стосунки, виробничі зв'язки тощо. Крім того, не тільки глобалізаційні тенденції в економіці та культурі, а й бажання поновити колишні стосунки в культурі, науці, спорті тощо на різних рівнях обох держав зумовили дії, спрямовані хоча б на часткову інтеграцію декотрих ділянок суспільного життя: на телебаченні появляються спільні чесько-словацькі програми, у сфері науки – спільні проекти, університети здійснюють обмін педагогами, студентами, в спорті спостерігаються тенденції поновити спільні змагання (спільна чесько-словацька ліга з гандболу, а почасти й баскетболу вже функціонує) тощо. Важливу роль у чесько-словацьких культурних та мовних контактах відіграє також факт економічної міграції (переважно зі словацької сторони); культурні та мовні чесько-словацькі контакти посилюються і з огляду на те, що багато словацьких студентів навчається в чеських університетах. Всі ці фактори підтримують у новому суспільно-політичному контексті традиційні словацько-чеські зв'язки, в тому числі мовні контакти.

У контексті мовних контактів варто наголосити, що відношення словацької мови до чеської докорінно різняться від її співвідношення з сусідніми слов'янськими мовами – українською та польською, з якими вона, як уже зазначалося, також перебуває в інтра-територіальному контакті через українські та угорські діалекти у Східній Словаччині. Якщо в міжмовній (інтерлінгвальній) комунікації українська та польська мови для словаків є чужими або не повністю зрозумілими, то чеську мову чужою вони не вважають. Це для них просто мова, яку вони повністю розуміють. Подібно чехи сприймають словацьку мову. Отже, спілкування між словаками та чехами відбувається таким чином, що кожен з учасників комунікативного акту вживає свою мову, причому комунікація є повністю ефективною, тобто, комуніканти перфектно розуміють один одного. Цю двомовну чесько-словацьку або словацько-чеську комунікацію мовознавці характеризують як “семикомунікацію”⁷.

Наслідком співжиття словаків та чехів у спільній державі і позиції чеської мови як “великої” щодо словацької як “малої” є багато слідів чеської мови в словацькій мові – дехто зі словацьких мовознавців називає їх “контактними явищами”, хоч зазвичай вони відомі як богемізми⁸.

⁷ Budovičová V. Dynamika současné češtiny z hlediska lingvistické teorie a školské praxe: Semikomunikácia ako faktor medzijazykovej dynamiky // Sborník Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy. Praha, 1988. S.45–54; Nekvapil, J. O vztahu malých a velkých slovanských jazyků //Lětopis. 2003. №50. S.113–127.

⁸ Див. Sokolová M. České kontaktné javy v slovenčine // Sociolingvistika Slovaca. 1. Sociolingvistické aspekty výskumu súčasnej slovenčiny, Bratislava, 1995. S.188–206. Nabelková M. Slovenčina a čeština dnes. Kontakt či konflikt // Sociolingvistika Slovaca. 4. Slovenčina v konfliktoch a kontaktoch s inými jazykmi. Bratislava, 1999. S.75–93.

Що стосується контакту великих та малих мов: великі або більші мови вже через свою великість впливають на малу чи меншу мову так, що експандують до одної з її комунікативних сфер, проникаючи в її будову, найчастіше в лексику. Це характерно й для контакту словацької мови з чеською. Чеська мова проникає головню до розмовної словацької мови, передусім до її лексичної будови. Про значний вплив чеської лексики на словацьку свідчать ще й досі в словацькій літературній мові вживані (кодифіковані) лексеми, структура яких вказує на чеське походження, наприклад: *otázka* 'питання', *dotazník* 'анкета', *skupina* 'група', *úloha* 'завдання', *úkol*, 'завдання/відрядна робота', *majitel* 'власник', *stavitel* 'інженер-будівельник', *zmluva* 'договір'. Однак найбільша кількість лексичних запозичень трапляється в розмовній мові; одні з них перейняті без змін, інші фонетично модифіковані до словацької норми, наприклад: *blbý* (нормативний еквівалент *hlúpy*) 'дурний', *vada* (нормативно *chyba/nedostatok*) 'вада/дефект', *ovšem* (*ale/no/avšak*) 'проте', *lehátko* (*ležadlo*) 'шезлонг/спальне місце', *odstavec* (*odsek*) 'абзац'; *díleč* (*částkový*) 'частковий', *poriadat* (*organizovat*) 'організувати', *klud* (*pokoj*) 'спокій', *kludný* (*pokojný*) 'спокійний', *omluvit* (*ospravedlnit*) 'виправдати', *zahajovat* (*začínat/otvárat*) 'відкривати/ починати', *jedná sa o* (*ide o*) 'йдеться про'... ; до морфологічних богемізмів можна включити чесько-словацькі паралелі, що відрізняються родом, наприклад *maďarský salám*, слов. нормативна форма *maďarská saláma*; *táto varianta* – слов. нормативна форма *tento variant*; *dvadsať* "jedna" замість *dvadsaťjeden*); декотрі богемізми вживаються паралельно з західнославацькими діалектними формами, наприклад: *získal dve medaile* замість *získal dve medaily*; *není* замість *nie je* та ін. У морфологічних богемізмах відбувається зміна приголосного *x* на *u* перед закінченням – *i* в називному відмінку множини, типу *Čech – Češi, černoch – černoši, slaboch – slaboši* : слов. нормативна форма *Čech – Česi, černoch – černosi, slaboch – slabosi*. Синтаксичними богемізмами є чеські форми викання з повнозначним дієсловом в однині, замість словацьких літературних форм з повнозначним дієсловом у множині, наприклад: *"bola" by ste "tak" láskavá a "priniesla" by ste mi kávu* замість *boli by ste taká láskavá a priniesli by ste mi kávu*. До синтаксичних богемізмів належить також вживання чеських генітивних конструкцій замість нормативних словацьких акузативних типу *dosiahnuť "významných výsledkov"*, *potrebovali by sme "väčšej podpory"* : *dosiahnuť významné výsledky, potrebovali by sme väčšiu podporu* та ін.

Разом з тим, попри тривалу домінантність чеської мови, і вона зазнала словацьких впливів, хоча, порівняно з богемізмами в словацькій мові, їх значно менше і вони не такі помітні. На думку деяких мовознавців, під дією словацької мови в чеській мові посилилася тенденція до вживання синтаксичних конструкцій, характерних для чеської народно-розмовної мови і водночас словацької мови. Йдеться, зокрема, про відступ генітивного керування перед акузативним (*dobýt něco, pozbyt, něco, užít něco* замість старшого *dobýt, pozbyt, užít něčeho*)⁹, "реструктуризацію зворотних дієслів" під впливом словацької мови, наприклад, *plnit úkoly / plnit si úlohy, poděkovat někomu / poděkovat se někomu; jednání začalo / jednání se začalo*; дедалі частіше вживання конструкції *být na vině*, ніж первісної чеської *být vinen* і т. п.¹⁰). Проаналізувавши мову сучасних чеських мас-медіа, К.Муцілова відзначає, що в них поряд з менш фреквентованими словакізмами (*středobod, pozývat, strážit něco, vlámat se někam*) все більше використовуються лексикальні словакізми, наприклад *bitka* – ч. *gvačka, bitkař* – ч. *gváč, lyžovačka* – ч. *lyžování, pikoška, rozlučka* – ч. *rozloučená*¹¹.

Ставлення словацьких мовознавців до богемізмів у сучасній словацькій мові і взагалі до широкого кола питань, пов'язаних з культурою мови, неоднакове: прихильники принципів системно-структурної лінгвістики ("прескриптори") намагаються радикально усунути чехізми як такі, що не відповідають критеріям *органічності, стабільності*,

⁹ Див. *Jedlička A. Spisovný jazyk v současné komunikaci. Praha, 1974. S.122.*

¹⁰ Див. *Kořenský J. Čeština a slovenština // Český jazyk [y cepii "Najnowsze dzieje..."]. Opole, 1998. S.28.*

¹¹ Див. *Musilová K. Česko-slovenské kontaktné jazykové jevy v médiách // Hovorená podoba jazyka v médiách. Nitra, 2008. S.44.*

функціональності (Й.Ружічка)¹²; важлива роль тут відіграє дихотомія *правильне – неправильне*. Представники іншої течії у словацькому мовознавстві теорію мови і мовної культури розвивають з прагмалінгвістичних позицій, тобто, культуру мови розглядають у соціально-комунікативному контексті. Щодо богемізмів вони вживають позначення *контактні варіанти* або *контактні синоніми*, які з погляду мовної системи словацької літературної мови стоять на її периферії, але в значною мірою диференційованому мовленні вони служать для стилістичних цілей. Якщо “пересічний користувач мови” такі вирази у своєму мовленні акцептує, причому знаючи, що це чехізми, то він, як правило, свідомо збагачує синонімами своє мовлення, порівн. звичайне вживання таких чеських слів, наприклад: *blbec* ‘дурень/бовдур’, *blbý* ‘дурний’, *kecat* ‘базікати’, *kočka* ‘кішка (емоц. дівча), *randál* ‘метушня’, *hulvát* ‘гробіян’ тощо¹³.

Із екстратериторіальних контактів сучасної словацької мови найчисленнішими і найактивнішими є зв’язки з англійською мовою. Зміна суспільно-політичної системи в колишній Чехословаччині і в інших державах Середньої та Східної Європи здійснилась у контексті бурхливого розвитку інформатики, комп’ютерної техніки та технології, генетики, біотехнології та інших наукових дисциплін. Все це в сукупності значною мірою активізувало процес збагачення словникового фонду цілим рядом слів на позначення нових понять зі згаданих наукових сфер. Наприклад, поряд зі словосполученням *elektronická pošta*

в сучасній словацькій мові все частіше вживається запозичений вираз з англійської мови *e-mail*, який вже майже повністю прижився у словацькій мові. Процес адаптації здійснював-

ся або здійснюється по-різному: відмінюванням іменника *mail* у значенні ‘електронічний спосіб трансферу повідомлення’ і в значенні ‘текст посланий або прийнятий через комп’ютер’ (*poslat’ správu e-mailom, ohlásim sa ti mailom, oznámit’ niečo mailom; poslat’ pát’ e-mailov, prečítat’ si e-mail, pozriet’ si mail*); утворенням дериватів від іменника *mail* (*mailovat’, e-mailovat’, zamaailovat’, zaimejlovat’, mailový, e-mailový*). Найвиразнішим проявом адаптації цього виразу в писемній комунікації є пристосовування його правопису до його англійської вимови, що можна уважати кінцевою фазою освоєння запозичених слів, порівн. *mejl, mejlový, mejlovat’, zamejlovat’* (подібно до адаптованих слів *brejk, víkend, dizajn; fax – faxovat’, odfaxovat’, faxový*); порівн. також у розмовній мові *služba SMS* /скорочення англ. словосполучення *Short Message Service/*, *dostat’ SMS; poslat’, dostat’ esemesku* та ін).

Визначаючи обґрунтованість вживання англіцизмів у сучасній словацькій мові, мовознавці (а також частина громадськості) виходять з того, чи потрібні вони і котрі з них потрібні для збагачення словникового фонду словацької мови. З того погляду акцептуються такі слова, як *hardvér, softvér*, які в комунікації більш оперативні, економічні, ніж словацьке аналітичне найменування *technické vybavenie počítača*, гесп. *programové vybavenie počítača*. В таких випадках можна говорити про неологізми типу “новий зміст – нова форма”. Однак останнім часом до мови засобів масової комунікації, а звідси – й до розмовної мови проникають такі лексеми, які не збагачують словацький словниковий фонд за формулою “новий зміст – нова форма”, тому що в словацькій мові є еквівалентні за змістом і стилістикою лексеми. Наприклад, у програмах телебачення, що друкуються в газетах, для позначення змісту ‘найцікавіші моменти з Ліги чемпіонів’ почало вживатися англійське слово *highlights*, тобто, цей запозичений іменник в множині витісняє ще й тепер вживане, хоча вже рідше, словацьке слово *zostrih* або *zostrihy* в конструкції *zostrih najzaujímavejších momentov z Ligy majstrov* alebo *Liga majstrov – zostrih, Pohár UEFA – zostrih*. Англійську лексему *highlights* вживає також модератор, ознайомлюючи з вечірньою програмою: *Po skončení prenosu vám ukážeme highlights z ostatných dnešných zápasov Ligy majstrov*. Це ж можна сказати й про слово *headline* (у

¹² Ružička J. Tězy o slovenčine // Kultúra spisovnej slovenčiny. Bratislava, 1967. S.283–290.13

¹³ Див. Dolník J. Metajazyková axiologická kompetencia Slovákov vo vzťahu k češtině // Slovenský jazyky cepř [“Najnowsze dzieje...”]. Opole, 1998. S.30.

формі множини *headlines*), яке в мас-медіа дедалі частіше вживається замість словацького *titulok* в цьому ж значенні 'огляд вістей'; подібно модним став вислів *prime time*: "*je pozoruhodné, že tieto relácie sa vysielajú v prime time*" (преса).

Отже, особливою проблемою є некритичне запозичення таких англійських виразів, для яких у словацькій мові існує відповідний еквівалент, наприклад *shop, pub, message, drink, cool...*

Ставлення словацьких мовознавців до англіцизмів збігається з їх ставленням до богемізмів: одні строго засуджують вживання запозичень, дбаючи про стабільність словацької мови, другі ставляться до них більш толерантно, оправдовуючи вживання їх в окремих комунікативних ситуаціях. Останню позицію підтримує й факт, що система сучасної словацької літературної мови не тільки достатньо стабілізована, щоб не піддаватися чужим, неорганічним чи різнорідним елементам, а й доволі гнучка, щоб пристосовуватися до нових суспільно зумовлених комунікаційних потреб.

CONTACT OF SLOVAK WITH OTHER LANGUAGES

Juraj VAŇKO

*University of Constantine the Philosopher
Stephanic Str., 67, Nitra (Slovakia), 94974, e-mail: jvanko@ukf.sk
Department of Slovak Language*

The article deals with some specifics in contact of Slovak language with other languages both on the Slovak territory and beyond its borders. Language contact is considered an interaction of two or more languages, which is usually caused by the territorial neighbourhood.

Key words: language contact, intraterritorial contact, extraterritorial contact, Slovak language, Czech language, languages of ethnic minorities.

СЛОВАЦКИЙ ЯЗЫК В КОНТАКТЕ С ДРУГИМИ ЯЗЫКАМИ**Юрий ВАНЬКО**

*Университет Константина Философа в Нитре
ул. Штефаника, 67, Нитра (Словакия), 94974, e-mail: jvanko@ukf.sk
Философский факультет, Кафедра словацкого языка*

В статье рассматриваются некоторые особенности контакта словацкого языка с другими языками как в рамках Словакии, так и за её границами. Под понятием “языковой контакт” понимается взаимодействие двух или больше языков, которое обычно обусловлено территориальным соседством.

Ключевые слова: языковой контакт, интратерриториальный контакт, экстратерриториальный контакт, словацкий язык, чешский язык, языки этнических меньшинств.

Стаття надійшла до редколегії 29.02.2012.
Прийнята до друку 26.03.2012.